

Fiyu Fiyuuuuuuuuu!

Islıkla Haberleşenler!

Çok uzaktaki bir arkadaşımıza seslenmek istediğimizde genellikle ilk yaptığımız şey yüksek sesle bağırarak olur. Ancak ne kadar yüksek sesle bağırırsak bağıralsın kimi zaman sesimizi duyuramayız. İşte bu durumda yapılacak en iyi şey "ıslık çalmak"tır. Dünyanın kimi bölgelerinde insanlar, ıslık sesinin çok uzaklardan bile duyulabildiğini fark etmişler. Ardından da ıslıkla haberleşmeye başlamışlar. Böylece farklı ıslık dilleri gelişmiş. Ülkemizde de ıslıkla haberleşenler var. Giresun'un

Çanakçı ilçesindeki Kuşköy'de yaşayanlar gibi.

Kuşköy, sarp yamaçlar üzerinde yer alıyor; ortasından da Çanakçı Deresi geçiyor. Üstelik burada evler genellikle birbirine uzak. Kimi evlerin birinden diğerine gitmek için yaklaşık 2 kilometre yürümek gerekiyor. Kuşköylüler, bu mesafeyi yürüyüp birbirlerinin yanına gitmek yerine uzaktan ıslıkla haberleşmeyi yeğliyorlar. Kuşköy'de kullanılan ıslık dili, "kuş dili"

olarak adlandırılıyor. Bölgede yüzlerce yıldır konuşulduğu bilinen kuş dilinde, Türk alfabesindeki "i, ö, o, f, k, ç" sesleri çıkarılabiliyor. Bu seslerle heceler de oluşturulabiliyor. "Çöç", "çoç", "foç", "iç" gibi. Bu heceler bir araya getirilmeleriyle de Türkçe sözcüklere benzeyen sesler çıkarılabiliyor. Bu nedenle kuş dili, Türkçe sözcüklerin ıslıkla anlatıldığı bir dil olarak kabul ediliyor.

Kuşköy'de, her yıl haziran ayının son haftası Kuş Dili Festivali düzenleniyor. Bu festivalde çeşitli etkinlikler ve yarışmalar gerçekleştiriliyor. Bu yarışmalardan biri "kuş dili yarışması"! Bu yarışmada iki grup yarışmacı, jürinin belirlediği "Yaylaya gidecek misin?", "Fındık toplamaya gidelim mi?", "Baban evde mi?" gibi cümleleri kuş diliyle birbirine anlatmaya çalışıyor.

**Çoçoç çofof foço
iföçöçö çöç içfiçic?"**

"Yarın sabah bana
imeceye gelir misin?"

Kuş Dili Sözlüğü

İmece: iföçö

Ormancılar: oçfoççoç

Muhtar: foççoç

Sabah: çofoç

Yarın: çoçoç

Buraya: foçoço

Ben: föç

Var: foç

Islık Sesi Nasıl Çıkar?

Küçük bir açıklıktan hızla giren hava, dönerek dışarı çıkar. Bu dönme hareketi sırasında havada titreşimler oluşur. Bu sayede "ıslık sesi" çıkar.

Bilim insanları da ıslık dilleri konusunda araştırmalar yapıyorlar. Bunlardan biri de Fransız Julien Meyer adlı "biyoakustik" uzmanı. "Biyoakustik", insanların ve hayvanların çıkardıkları sesleri inceleyen bilim dalının adı. Julien Meyer de ıslık dilleri üzerinde çalışıyor. Bu amaçla farklı ülkelere gidiyor. Oradaki insanlarla görüşerek ıslık dilleri hakkında bilgi topluyor. Meyer, ıslık dilinde yapılan konuşmaları ses kayıt aygıtıyla kaydediyor. Daha sonra bu konuşmaları inceliyor.

Meyer, ıslık dillerinin insanlık kültürünün değerli birer hazinesi olduğunu düşünüyor. Bu nedenle de korunmaları gerektiğine inanıyor. Çünkü teknolojinin ilerlemesiyle birlikte cep telefonu gibi aygıtların kullanımı yaygınlaşıyor ve böylece ıslık dilleri ortadan kalkıyor. ıslık dillerini koruyabilmek için bazı ülkelerde bunlar çocuklara okulda özel olarak öğretiliyor. Böylece bu dillerin ortadan kalkmaması sağlanıyor.

Meyer'in belirttiğine göre, bazı ıslık dillerinde çıkan sesler 10 km uzaktan bile duyulabiliyor. Ayrıca bazı toplumlarda ıslık yerine davul, flüt, gitar, gong gibi müzik aletlerinin de haberleşme amacıyla kullanılıyor.

Bu fotoğrafta La Gomera'da yaşayan Luis Morales Mendes'i ıslık çalarken görüyorsunuz.

Fotoğraf: RolexAwards/Jacques Belat

Fotoğraf: RolexAwards/Jacques Belat

Fransa'da Pirene dağlarında bulunan Pau'da yapılan bir konferansta çekilen bu fotoğrafta ıslık diliyle konuşan bir Kolombiyalı (solda) ve biyoakustik uzmanı Julien Meyer'i (sağda) görüyorsunuz.

Afrika'nın batısında, İspanya'ya bağlı Kanarya Adaları'ndan biri olan La Gomera'da yaşayan insanlar da "silbo gomera" adı verilen bir ıslık dili kullanıyorlar. Bu dilin, Kuzey Afrika'da yaşayan Berberiler'in dili olan Berbericeden köken aldığı ve 15. yüzyıldan daha eskiye dayandığı düşünülüyor. Silbo gomera, günümüzde İspanyolca gramer kurallarına uygun olarak kullanılıyor. Silbo gomeranın Kanarya Adaları'nın eski sakinleri için neredeyse bir cep telefonu kadar kullanışlı olduğu söyleniyor. Ancak La Gomera'da ıslık dilinin yeni kuşaklarca kullanılmadığı belirlenmiş. Bu durum, silbo gomeranın zaman içinde yok olması anlamına geliyor. Bu nedenle 2003 yılından beri silbo gomera bu adadaki okullarda zorunlu ders haline getirilerek çocuklara öğretilmeye başlanmış.

Tayland'da yaşayan Akhalar da ıslık çalarak haberleşiyorlar. Dağlık bölgede yaşadıklarından, ıslıkla haberleşmek birbirlerine gidip gelmekten daha kolay oluyor. Ancak Akhalar ıslık çalmak için yaprak kullanıyorlar. Siz hiç yaprakla ıslık çalmayı denediniz mi?

Islık Nasıl Çalınır?

- Islık çalmak aslında bir müzik aleti çalmak gibi bir şeydir. Islık çalabiliyorsanız, sevdiğiniz melodileri ıslıkla çalmayı başarabilirsiniz. Ancak ıslık çalmayı öğrenmek için biraz sabırlı olup pek çok deneme yapmak gerekir. İşte bazı ıslık çalma yöntemleri!
- Dudaklarınızı hafifçe büzüp dışarı doğru hava üfleyin.
- Ellerinizi yıkayın. Her iki işaret parmağınızı, uçları birbirine değmeyecek biçimde V haline getirin ve dilinizin altına sokup üfleyin. Bunu, tek elinizin işaret ve baş parmaklarını, uçları birbirine değmeyecek biçimde bir daire haline getirip dilinizin altına sokarak da deneyebilirsiniz.
- Dilinizi dişlerinizin arkasına dayayıp üfleyerek de ıslık çalabilirsiniz.
- Meşe palamudunun kap kısmını kullanarak da ıslık çalabilirsiniz. Bunun için palamudun kap kısmını ayırın. İki elinizin baş parmaklarını yandaki resimdeki gibi kap kısmının üzerine yerleştirin. İşaret parmaklarınızla da destek verin. Kabin üzerinde küçük bir üçgen gibi bir aralık kaldığını göreceksiniz. Bu deliği ağızınıza yaklaştırıp içine doğru üfleyin.

Zuhal Özer
Çizimler: Ayşe İnan Alican